

Preek 17-07-2016

Ds Hanneke Siebert

Lezingen: Numeri 1: 1 - 4 & 2: 32 - 34 en Numeri 9: 15 - 23

Het Oecumenisch Leesrooster bood dit voorjaar weer een alternatief spoor: Een doorgaande lezing uit Numeri. In Enschede kozen we ervoor dit spoor in de zomervakantie op te volgen; zeven zondagen over het vierde boek van de Thora.

Vanmorgen was de eerste dienst in deze serie.

Onderstaande preek werd in twee delen uitgesproken. Eerst werd een algemene inleiding op Numeri geven en een aantal thema's uitgelicht. Daarna volgden de lezingen uit Numeri 1 en Numeri 9. Het tweede deel van de preek ging specifiek in op de lezing uit Numeri 9.

Deel I

Gemeente van de Levende,

Komende zeven zomerweken lezen we hier in de Ontmoetingskerk uit het boek Numeri. Een boek waar weinig over gepreikt wordt. Maar deze zomer dus wel, en dat is geen bedenksel van uw pastoresteam, maar dat is het mooie van de leesrooster-makers. Zo af en toe trakteren zij u en mij op een ánder bijbelboek. 7 weken lang trekken we, met Numeri, met het volk Israël door de woestijn.

Een bondige inleiding over de opbouw en de inhoud van het boek, vindt u voorin uw liturgie. Het geeft ook een doorkijkje waarom er in deze liturgie voor bepaalde gebeden of liederen gekozen is.

Numeri is het vierde van de 'vijf boeken van Mozes', de Tora. Het speelt in de woestijn en vertelt van de levenslange tocht richting het Beloofde land. Waar Exodus de Uittocht uit de Slavernij, uit Egypte, beschrijft, waar Jozua de Intocht in het Beloofde land beschrijft, verhaalt Numeri van de Doortocht. Numeri speelt in het grensgebied tussen Slavernij en Bevrijding. Het is een verhaal 'op weg naar...' Een tussenfase; van het land van de Benauwdheid, op weg naar het Beloofde land...

Numeri vertelt dat het volk wordt geteld, ingedeeld naar stam, clan en familie. Het vertelt van de vele dreigingen onderweg. Dreiging van buitenaf; volken en stammen die zich bedreigt voelen door dit nomadenvolken. Maar meer nog dreiging van binnenuit: opstand, onrust, conflicten om leiderschap, onzekerheid en ongeduld bij het volk. Het gaat er soms hard aan toe. Er wordt gevochten, dood en verderf gezaaid. Er wordt hard gestraft, ook. God twist met zijn volk, op het wrede en meedogenloze af.

Numeri betekent eenvoudig 'getallen', en op het eerste gehoor klinkt dat weinig opwindend; 'Getallen'. Het boek begint dan ook met tellen, het tellen van de mannen van het volk. We zullen zo een klein stukje van dat tellen lezen. "Tel het aantal van heel de gemeenschap van Israël, ingedeeld naar hun familiegeslachten en naar hun vaderhuis, overeenkomstig het aantal namen, tel ze hoofd voor hoofd." (1,2)". "Allen die geteld waren, waren 603.500 man"(1:46). Hoofdstukken lang volgen namen op namen, vaderhuis op vaderhuis, tellen, tellen, tellen.

Ieder wordt geteld. En dat is niet zomaar 'Administratie', het is geen blinde boekhouding. Een zorgvuldige telling omdat ieder meetelt. Geen stam, geen clan, geen familie wordt vergeten. Met aandacht en zorg wordt ieder in de gemeenschap gezien.

Dat laatste kan niet van iedereen op deze wereld gezegd worden. 603.500 getelde mannen, ingedeeld naar stam en familie, is van een ándere betekenis van 52% van de alle kiesgerechtigden in een land.

Het hele slavenvolkje is opgebouwd uit kleinere clans, families, stammen. Al die grotere en kleinere levensgemeenschappen samen, worden in Numeri verzameld, samengebracht tot één gemeente. Al die stammen en onderverdelingen; in hun pluraliteit schuilt het geheim van een vruchtbare éénheid. Een gemeenschap groeit door niet door uniformiteit, maar door verscheidenheid. Diversiteit krijgt een erkende plek in de ordening en structurering, in de "administratie", in het 'nummeren'.

De Joodse benaming van het boek is: "in de woestijn"... In de woestijn; daar klinken historische en geografische connotaties, maar ook spirituele associaties mee. De woestijn als natuurgebied tussen Egypte en Israël, maar zeker ook als metafoor; aanduiding voor de tijd dat je leven doods en verzengend is. Woestijn als periode van inkeer, van je terugtrekken en opnieuw leren naar het leven te kijken. Het volk 40 jaar in de woestijn, Mozes 40 dagen op de Horeb, Elia en Jezus beide 40 dagen in de woestijn. Woestijn als land waar je doorhéén moet. Woestijn als land waar je vooral jezelf tegenkomt. Periode van doortocht; leren jezelf te bezien in het licht van het leven en in het licht van de Eeuwige.

Om van Egypte naar Israël te komen, heb je aan vier dagreizen meer dan voldoende. Maar om van het land van Angst en Slavernij naar land van Belofte en Bevrijding te reizen; daar heb je veertig jaar voor nodig, een mensenleven lang. Tijdens de Doortocht wordt - met vallen en opstaan, met pijn en moeite - geleerd wat Gods bedoeling is. In de woestijn komen de vragen: "Wie zijn wij eigenlijk?", "Waar komen we vandaan?". Waar zijn we naar op weg?" "Hoe vinden we onze weg naar toekomst?". "Wat houdt dan in; "leven in het Beloofde land"?"

Vanmorgen horen we als start enkele verzen uit het de eerste hoofdstukken van Numeri. Het tellen, opstellen in de slagorde zoals de Heer bevolen had. (Num 1: 1 - 4 & 2: 32 - 34)

En we horen het verhaal vanaf de eerste woestijn-reisdag. Het rondtrekken door de woestijn neemt zijn aanvang. (Num. 9: 15 - 23)

Lezingen:

Deel II

In Numeri 9 neemt de reis door de woestijn zijn aanvang. We hoorden dat het volk op teken van de wolk verder trok of juist halt hield. De wolk boven de Tabernakel, boven de Tent van Ontmoeting is de TomTom van het volk.

Kwam de wolk omhoog; de Israëlieten braken op de wolk houdt stil, de Israëlieten legeren zich.

Zoals door de Heer bevolen, zo legerden zij zich zoals door de Heer bevolen, zo braken zij op.

Acht verzen lang wordt enkel die beweging beschreven; De wolk verheft zich, het volk breekt op, de wolk houdt stil, het volk legerd zich. Hetzij 's morgens, hetzij 's nachts, soms na uren, dan weer na maanden. Al naar gelang de wolk zich beweegt, beweegt het volk zich.

Vol van vertrouwen. Geen gemor. Zoals door de Heer bevolen, zo legeren ze zich, zoals door de Heer bevolen zo breken ze op.

De boodschap van dit verhaal wil niet zijn dat het volk destijds een onwrikbare Godsvertrouwen had. Geen ideaalbeeld dat de mensen toen nog gewoon luisterden naar de stem van de Heer. En of wij dat anno nu zoveel slechter doen, en zoveel ongehoorzamer zijn.

Ik denk dat in dit deel, bij het begin van de trektocht, nu alle voorbereidingen gereed gemaakt zijn, verteld wordt hoe het zou kúnnen. Hoe de reis door de woestijn zou kúnnen vergaan.

Er zijn twee aspecten in het 'opbreken' en 'legeren' die ik wil aanstippen. Wat is het doel van deze lange reis? Wat is de functie van veertig jaar ronddolen in de onherbergzame wereld.

En, hoe zit het met leiding en leiderschap? Wat zegt het over visie en beleid?

Wat is het doel van de reis? Welke functie heeft het telkens opbreken en weer legeren?

Als je Numeri 9 zo beluistert, lijkt het, of het volk zich wat richtingloos door de woestijn heensleept. Dan weer eens hierheen, dan weer daar heen. Soms lang wachten, soms midden in de nacht vertrekken. Aan het slot van Numeri staat een lijst van de tochten van de Israëlieten. "Ze trokken uit van de ene naar de volgende rustplaats, zoals door de Heer bevolen. Ze braken bij uit Raamses, en legerden zich in Soekkot. Ze braken op van Soekkot, ze legerden zich in Etam. Ze braken op van Etam... enzovoort enzovoort. Een lange lijst van 42 plaatsnamen en even zoveel keer de werkwoorden 'ze braken op' en 'ze legerden zich'. Tweeënvijftig plaatsnamen, waarvan we van verreweg de meeste plaatsen niet weten waar ze gelegen hebben.

Deze reisbeschrijving laat zich niet uittekenen op een geografische kaart van de Sinaïwoestijn. Het gaat in deze lijst niet om historische of aardrijkskundige ditjes- en datjes. 40 jaar ronddolen in de woestijn vertelt niets over de afstand, de lengte van de etappes of gemiddelde snelheid. 40 jaar zwerven en verdwalen vertelt van

een gemeente die langs bekende en onbekende wegen geleid wordt naar de grens van het beloofde land. Deze bizarre vertelling van opbreken en legeren wil ons dáár aan herinneren. De Heer heeft ons tot hiertoe geleid.

Het iedere keer opbreken zit de mens niet in de genen, het zit ook niet in ons geloof. We willen niet telkens verder moeten gaan. Waar je bent, daar waan je je veilig. Hoeveel rustiger is het ergens te blijven dan steeds verder te moeten trekken, de onbekende toekomst tegemoet? De kerk en de gemeente van de Levende Heer blijft ook graag zitten waar ze zit, in de waan daar veilig en geborgen te zijn. Een dikke krantenkop vertelt ons: 'Wij hoeven nooit meer te verhuizen'; en wat een heerlijk gevoel geeft dat.

Maar, als je wéét, beseft, hoopt dat je deel uitmaakt van de voortdurende gang naar de vervulling van Zijn belofte, dan wil je niet vastgenageld zijn. Als gemeente van God zijn we op een voortgaande pelgrimage naar het Beloofde land. Ja, je mag legeren, je mag tot rust komen, pleisters op de blaren plakken en wonden laten helen. Je mag uitrusten in deze goede gemeenschap van de lange weg die we gegaan zijn. Maar altijd weer om kracht op doen, om verder te kunnen gaan. Er is geen plaats waar wij gearriveerde mensen zijn om onze heilige huisjes te betrekken. Je legeren betekent de bereidheid vinden, soms op de diepste bodem van je bestaan, om op te staan en verder te gaan. Om na verlies toch weer opgericht te worden; rechtop en oprecht. Een levenlang zwerven in de woestijn is leren op te breken. Je verdriet niet koesteren, verlangens achter je laten. Leren om op te staan, opgericht te worden, verder te trekken naar het beloofde land.

Een volk onderweg. Beter; een volk in wórding onderweg. Een zootje losgeslagen slaven dwalend door de woestijn. Maar wie geeft de richting aan? Wie maakt het beleid? Wie vertelt wat dwaalwegen zijn en waar het spoor doodloopt? In Numeri draait het óók om leiding van de gemeenschap. Wie geeft leiding, door wie laat je je leiden? Wat is de missie, de visie, de levensrichting van een volk dat niet langer geknecht is door angst en slavernij?

Op ons netvlies brandt de actie van doelgericht vermoorden en verwonden in Nice.

In onze oren dreunt de machtsgreep in Turkije met haar vele doden.

We zien dat in Amerika zwart en blank uit angst elkaar neerschiet.

Gebeurtenissen die alles met leiderschap, met visie en visioen te maken hebben.

Welk visioen, welke droom verbindt, welk toekomstperspectief geeft richting? Welk mensbeeld gaat schuil achter dit geweld? Welk leiderschapsmodel zit erachter verborgen? Eén van angst, van haat, van minachting. Maar wat is het visioen dat er tegenover staat? Is er een eigen droom? Daarmee bedoel ik: los van alle Ré-acties, alle tegenacties, alle - achteraf - reageren, en achteraf nemen van maatregelen: wat is het ideaal dat ons drijft? Vanuit welke visie wordt de toekomst tegemoet getreden?

De aanvang van de woestijnreis beschrijft het eraan toegaat bij een gemeenschap die vertrouwd op Goddelijk Leiderschap. Het beschrijft hoe het zou kúnnen gaan. Wanneer, in alle discussie over de weg die we moeten gaan, ruimte gemaakt wordt voor Gods Geest.

Vertrouwen op Goddelijk Leiderschap, is leven in het besef dat er Eén is, die bóven mijn individuele ik uitstijgt. Vertrouwen op Goddelijk Leiderschap is vertrouwen dat er Eén is die het landsbelang vér overstijgt. "Na mij komt er één die groter is dan ik", zei Johannes.

Leven in het besef van "één die sterker is dan ik". Dat vraagt om actief het gesprek aan te gaan met deze Éne, over de weg die gegaan moet worden. Dat jouw ziel zich opent, ruimte schept, tijd maakt om dat gesprek aan te gaan.

In zo'n gesprek staat niets op voorhand vast. Alle oppositie, verdriet en angst worden mee besproken. In zo'n gesprek worden vrije beslissingen geboren.

In die dialoog met de Allerhoogste wordt je wakker geschud uit stijfbevoren denkbeelden over radicale moslims of criminele zwarten.

Daar ontstaat ruimte in glasharde posities "Hier kunnen wij niet meer achter terug".

Dan besef je de zinloosheid van de zoveelste oproep over oorlog aan het terrorisme.

Mijn liefste hebben ze genomen, schreef een jonge vader die zijn vrouw bij een aanslag in Parijs verloor; mijn liefste hebben ze genomen, maar mijn haat krijgen ze niet.

Dat is open staan voor een ándere waarheid, je niet laten meezuigen in de taal van de sterkste en de gewelddadigste.

In de woestijn heeft Mozes de leiding in handen. Komende weken zullen we horen dat dat leiderschap zwaar onder vuur komt te liggen. Dat zijn beleid stevig bevraagd en grof betwist wordt.

Mozes houdt het vol, omdat hij als leider zich dúrft te laten leiden.

Mozes bezit het vermogen om zijn ziel te laten leiden.

Wij bezitten allen het vermogen om ons te laten leiden, om ons te openen voor Goddelijke leiding.

Wanneer je ruimte openlaat voor de profetie van Gods Geest.

Wanneer je je ziel openstelt voor Zijn visioen en Liefde.

Dát te leren, dat te ervaren; dat mogen we een levenlang leren.

Met Israël, met de wereld,

weggetrokken uit het Slavenbestaan

op weg naar het Beloofde land.

Amen.